

EN STAT BYGGES FRÅN GRUNDEN

INTRYCK FRÅN DEN SVENSKA RIKSDAGS- DELEGATIONENS RESA I ISRAEL

Av riksdagsman ERIK HAGBERG

ÅTMINSTONE i tvenne hänseenden är den pågående uppbyggnaden av staten Israel utan motstycke i världens kolonisationshistoria. Detta gäller i första hand intensiteten i befolkningsflyttningen, i andra hand metoderna. Förhållandet kan illustreras med följande korta påpekande. Immigrationen uppgår för närvarande i medeltal till cirka 20 000 människor i månaden. Transporten av dessa folkskaror sker i ganska väsentlig mån luftledes.

Den snabba immigrationstakten säges ha varit nödvändig för att rädda hela judiska samhällen, och den tvingar Israel till en kapplöpning med tiden.

På den sandiga kusten strax söder om Haifa har man sedan ett par år tillbaka iordningställt det väldiga mottagningsläger — »Sha'ar Aliyah» — genom vilket större delen av immigranterna har att passera. Den svenska riksdagsdelegationen, som nyligen efter vänlig inbjudan av Kneset, det israeliska parlamentet, bereste landet kors och tvärs, tillbringade också några stekheta timmar i detta märkliga samhälle.

Intressanta erfarenheter gjordes beträffande organisationen av lägret. Immigranterna inlogeras i huvudsak i tält. I tusental kantade dessa bruna tält de långa lägergatorna. Det knallblå Medelhavet med de vita strandbränningarna utgjorde en effektiv bakgrund. I begränsad utsträckning använder man sig av färdiglevererade hus av aluminium. Det uppgavs, att den blanka aluminiumbeklädningen har en bättre motståndsförmåga mot den pressande värmen än den korrugerade järnplåten. Omkring 10 000 människor lever på en gång i detta läger, där ingen blir bofast utan

blott stannar kvar, tills hans destinationsort hunnit fastställas och hans hälsa är sådan, att myndigheterna tillåter vidare transport in i landet.

Immigranter från 61 länder.

Det är givet, att just de sanitära problemen pochar på en speciell uppmärksamhet. Dessa myllrande immigrantskaror kommer från hela världen. Inalles 61 länder har hittills lämnat sina bidrag. I många fall är invandrarna bärare av sjukdomar utan att själva veta om det. De judiska läkarna har ett maktpåliggande och ansvarsfullt arbete. De dolde ingenting för oss. De medgav sina bekymmer men samtidigt pekade de med stolthet på det obestriddiga faktum att hittills ingenting verkligt allvarligt inträffat. Man hade då och då fall av spetälska. Det var sant. Men man hade klarat dem. En och annan epidemiunge hade uppträtt, exempelvis smittkoppor, men utan allvarligare komplikationer.

Vetenskapens modernaste resurser står till immigrationsmyndigheternas förfogande. Ur medicinsk forsknings synpunkt torde väl också detta läger sakna sin motsvarighet så till vida, att knappast tidigare ett så omfattande och ständigt växlande arbetsmaterial erbjudit sig.

Tre år har förflutit, sedan den fria staten Israel proklamerades. Antalet människor, som invandrat till landet sedan dess, har överskridit 600 000-strecket. Hur har man tänkt sig fortsättningen? Jag ställde den frågan till Israels »permanente» statsminister David Ben Gurion. Han tövade inte med svaret:

— Under de gångna tre åren har den judiska befolkningen i Israel fördubblats, nämligen från 650 000 i maj 1948 till 1 300 000 samma månad i år. För de närmaste fyra åren räknar vi med att komma upp i en samlad judisk befolkningssiffra på omkring två miljoner. Häri inräknas då den normala befolkningsökningen.

Det är naturligt, att immigrationen tog väldig fart efter statens proklamerande, men redan dessförinnan sökte sig judar i ej ringa antal till sina fäders land. Detta var särskilt fallet under den brittiska mandatperioden under åren 1920—1949. För trettio år sedan utgjorde den judiska befolkningen i Palestina 83 000 människor. År 1927 hade den stigit till 151 000, 1936 till 402 000, 1945 till 588 000 och 1949 till 999 000.

Av dessa siffror ser man hurusom immigrationen nådde en topp efter Hitlers makttillträde i Tyskland. Över 100 000 tyska judar fann så småningom nya hem i Palestina. Bland dessa var tusen-

tals barn, för vilkas omhändertagande och uppfostran speciella arrangemang gjordes i ett omfattande »Youth Immigration-scheme». Det fanns föräldralösa barn i tio års åldern, som var födda i koncentrationsläger och som saknade all erfarenhet av ett normalt liv.

Dessa tyska immigranter räknade starka inslag av intellektuella såsom professorer, läkare, lärare, jurister, författare etc. Många av dessa slog sig ner som jordbrukare. På den bördiga slätten vid Tel Aviv — staden som på föga mer än fyrtio år kommit upp i ett invånartal på 325 000 — utpekade man för de svenska riksdagsmännen ett synnerligen välskött settlement. Man omtalade, att åtskilliga av männen, som arbetade på fälten, hade rätt att bära höga akademiska titlar från tyska universitet. Men de trivdes med jobbet i jorden. De hyste ingen åstundan att återvända till Minervas tempelgårdar.

Babyloniska fångenskapens slut.

Efter staten Israels proklamering följde, som sagt, en ny väldig immigrantrvåg. Sedan de tyska koncentrationslägren tömts, kom de överlevande judarna i allt väsentligt över till Israel.

På sistone har emellertid invandringen från Europa börjat mattas av, under det att den är i tillväxt från Orienten. Immigranterna kommer från Jemen — detta ensliga land på arabiska halvöns sydvästra spets, som romarna en gång i världen kallade Arabia felix, Lyckliga Arabien. Varför vet väl ingen människa. De kommer från Iran och Irak, från Marocko, Algeriet och Tunis. Man följer den öppna dörrens politik i fråga om invandringen. Man söker förverkliga den »Återvändandets lag», som antogs av den första Kneset.

Invandringssiffrorna denna vår och sommar har tidvis hållit sig över 30 000 i månaden, detta i huvudsak beroende på evakueringen av de irakiska judarna. Man bevittnar just nu upphävandet av en av de äldsta exilerna för det judiska folket. Den babyloniska fångenskapen når äntligen sitt slut — efter 2 500 år.

»Vid Babels floder,
där sutto vi och gräto, när vi tänkte på Sion.
I pilträden, som där voro, hängde vi upp våra harpor.»

»Operation Esra och Nehemja.»

Transporten av de irakiska judarna sker praktiskt taget uteslutande luftvägen. Det väldiga företaget benämnes »Operation Esra

och Nehemja». Under den hittills förflutna delen av detta år har omkring 100 000 flyttats över till Israel med flyg. En luftbro jämförbar med den till Berlin! Av de 140 000 judar, som bodde i Irak före utvandringen, lät 120 000 registrera sig för överföring till Israel. De, som ännu inte anlänt, väntas komma inom de närmaste veckorna.

Ett liknande arrangemang utgör hemtagandet av judarna i Jemen. Man berättade många sällsamma episoder från dessa transporter, vilka likaledes sker luftvägen. Åtskilliga människor, som det här gäller, hade aldrig sett ett flygplan. De hyste dock ingen rädsla för att resa genom molnen. Man försökte utforska grunden till deras stora lugn och till den självklarhet, med vilken de betraktade vad som skedde. Förklaringen blev denna. Dessa människor, som sedan hundratals och åter hundratals år levt borta i Jemens öknar, hade dock aldrig förlorat kontakten med den judiska traditionen eller förgätit Gamla testamentets budskap. De berättade enkelt och okonstlat om att det stod skrivet, att de en gång skulle föras hem till Kanaans land »burna på örnens vingar». Det var ju ingenting annat än detta, som nu skedde.

Ett annat intermezzo. När planen strök fram längs Röda havet på sin färd norrut, uppstämde vid ett tillfälle judar från Jemen — som inte hade några geografiska begrepp och ingenting visste om det vatten, vars vågor de såg djupt under sig — helt instinktivt uråldriga folkvisor om Mose, som förde sitt folk genom havet.

Traditionens betydelse.

Över huvud taget spelar traditionen och Juda-folkets flertusenåriga historia en mäktig roll i det epos, som invandringen i Israel utvecklar sig till. Det är ju här fråga om folkspillror, som kanske i tusentals år levat fjärran från sitt eget land, omgivna av ofta fientliga grannar. De har hårt fått känna på vad det vill säga att betraktas såsom icke önskvärd »gäst». Men deras styrka har varit deras sammanhållning, förankrad i deras historia, deras tradition, deras riter, deras tålamod. Sekel efter sekel har de, som levat i diasporan, sökt tröst i Herrans ord: »Ännu en gång skall jag uppätta dig, du jungfru Israel, ännu en gång skall du få plantera vingårdar på Samariens berg, och planteringsmännen skola själva skörda frukten.»

Är det Skriftens ord, som nu går i uppfyllelse? Ingen behöver tvivla på att förvissningen därom är fast och levande bland de

tusenden, som myllrar mellan de bruna tälten i det stora lägret vid Haifa eller som i ständigt nya skaror vandrar ner från de judiska transportplanen. Denna stämning av tro och förtröstan bland invandrarna tog den svenska riksdagsdelegationen med sig som ett av de vackraste minnenä från färden genom Israel.

Vid en redogörelse för befolkningsförhållandena får icke utelämnas det faktum att omkring 180 000 araber stannat kvar i landet efter kriget. De lever väsentligen i Galiléen. De har egna representanter i Kneset. Vi hade ett synnerligen angenämt sammanträffande med åtskilliga ledande araber i Nazaret och fick, i varje fall vid det tillfället, det bestämda intrycket att de kände sig som rotfasta medborgare i den israeliska staten med samma rättigheter och skyldigheter som varje annan medborgare.

Vad skall immigranterna leva av?

Men låt oss återgå till immigranterna! Vad skall de leva av? Vilka möjligheter erbjuder landet? Israels areal motsvarar blott två tredjedelar av Smålands yta, 22 500 kvadratkilometer. Större delen av denna mark ligger sedan nära 2 000 år i vanhävd. Men resurserna är betydande, framför allt de agrikulturella. Jordan är utmärkt bördig, där den fått ligga kvar, men två ting behövs: vatten och skugga.

Väldiga bevattningsanläggningar är också under utförande. Vi följde mil efter mil den nya pipeline, som från det relativt goda nederbördsområdet i norr leder vattnet söderut ner till Jerusalem och Juda berg.

Redan nu uppvisar man lovande resultat. Den judiska jordbrukarebefolkningen uppgår till omkring 45 % av hela invånareantalet. Den arbetar med alla sidor av modernt jordbruk. Den röda jorden ger vete, majs, citrusfrukter, druvor, persikor, aprikoser, tobak o. s. v. I Jordan-dalen, som ställvis har ett tropiskt klimat, försöker man sig på att odla bananer. Kreatursaveln expanderar kraftigt, sedan man nu uppenbarligen håller på att få fram en ras, som är lämpad för klimatet. Jordbruket är helt elektrifierat och starkt mekaniserat. Traktorn kan ställas som dess symbol.

Jordbrukare som talar »skandinaviska».

Vetenskapen arbetar i jordbrukets tjänst i hög grad. Dess nyaste rön tillgodogöres i snabb takt. Folket är anpassningsdugligt. Vi ta-

lade med åtskilliga jordbruksarbetare. I många fall pratade de »skandinaviska», som de lärt sig under en längre eller kortare vistelse i Sverige eller Danmark, sedan de tyska koncentrationslägren tömts. En skånsk riksdagsman kunde inte underlåta att något häpna vid att på ett settlement ett par mil utanför Jerusalem tilltalas på genuin Söderslättsdialekt.

Mången gång är det naturligtvis — av ekonomiska, tekniska och andra orsaker — omöjligt, att så snabbt som önskligt vore ordna en definitiv tillflykt för invandrarna. I väntan på ett varaktigt hem måste de omhändertas i något av de tillfälliga arbetsläger — maabarots — som upprättats över allt i Irsael. För närvarande bor omkring 60 000 människor i dylika maabarots, där de sysselsättes med allmänna arbeten såsom upprensning av marken i grannskapet, vägbyggnad, skogsplantering. De tycks i huvudsak inlogeras i aluminiumhus. Genom att på detta sätt göra ödemarken beboelig lägger maabarots invånare själva grunden för sitt framtida liv. Att en alltför långvarig vistelse i maabarot har sina psykiska och sanitära risker går å andra sidan givetvis inte att bestrida.

Skogsplanterarnas kolonner mellan de grå kullarna.

För skogsplanteringen har man lagt upp en tioårsplan. Den omfattar omkring 200 miljoner träd. Det område, som på detta sätt kommer att skogsplanteras, uppgår till en miljon dunams. (En dunam = 919 kvm.) Det är väsentligen uppdelat på Galiléen, det hittills sterila väldiga Negev-distriktet i söder, där ingen mänsklig bebyggelse förekommit sedan århundraden, samt Jerusalem-»korridoren». Kostnaden för tioårsplanens genomförande anges till 20 milj. israeliska pund, d. v. s. i runt tal 280 milj. svenska kronor.

Under våra färder runt om i landet ställdes vi ofta inför märkliga vittnesbörd beträffande effektiviteten i detta arbete. Titt och tätt såg vi skogsplanterarnas kolonner och vattenvagnar sakta ringla fram mellan de grå kullarna. Vi fick visionen av en marscherande armé. Men det var icke en armé, som lämnade förödelse och elände efter sig. I stället spirade hoppet i dess spår, hoppet i skepnaden av tiotusentals och åter tiotusentals späda gröna plantor, som vajade i bergvinden.

I detta sammanhang bör uppmärksamheten även riktas på de stort upplagda planerna att dränera de i nordöstliga delen av Israel, på gränsen till Syrien belägna områdena kring Hule-sjön

med deras stillastående vattensamlingar och malariaspridande träsk.

Industrien ligger ännu i sin linda, men beaktansvärda initiativ har tagits. Ett intressant experiment utgör den stora Kaiser Frazer-fabriken i Haifa, som vi besökte. Från denna amerikanska sammansättningsverkstad har bilar redan börjat levereras bland annat till Sverige. Även textilexport har i viss utsträckning igångsatts på vårt land. Annars är det ju i huvudsak citrusprodukterna, som hittills dominerar handelssamkvämet.

I trakterna kring Döda havet synes en kemisk industri av betydande format kunna växa upp. Utgångsprodukten är den i rikliga mängder förekommande pottaskan.

Besvärliga livsmedelsproblem.

Den hektiska takten i invandringen skapar naturligtvis besvärliga livsmedelsproblem. Vi var inbjudna till en session i Kneset, varvid jordbruksministern Pinas Lavon gav en utförlig exposé över försörjningsläget. Han talade i en och en halv timma. Hans uppträdande i talarstolen var okonventionellt. På grund av värmen uppträdde han i byxor, öppen skjorta och uppkavlade ärmar. Han talade hebreiska men vi fick valda delar av anförandet efter hand översatta till engelska.

Efter plenum hade Knesets talman Yosef Sprinzak en mottagning för oss i den provisoriska parlamentsbyggnaden. Vi sammanträffade nu ånyo med Mr. Lavon. Han orienterade oss ytterligare om livsmedelsläget. Ransoneringarna är ganska hårda. Kötttilldelningen utgör för närvarande 375 gram i månaden, vartill kommer 500 gram fjäderfä. Ägg får barn 21 st. i månaden. De vuxna har ingen tilldelning. Mjölken går uteslutande till barnen. Tillgången på vete är tillfredsställande men förmalningsresurserna tills vidare otillräckliga.

Mr. Lavon sporde oss, hur vi hade det med försörjningsförhållandena i vårt eget land. Vi upplyste honom om att vi numera avskaffat folkhushållningsdepartementet, sedan alla ransoneringar upphävts.

Han replikerade med ett melankoliskt leende:

— Ja, men är det i alla fall inte en paradox! När man har gott om »supplies», så behöver man ingen »minister of supply».

Och det har Mr. Lavon onekligen rätt i.

Varifrån kommer pengarna?

Naturligtvis kostar kolonisationen och inlemmandet av det avsevärda invandringstillskottet väldiga belopp. Under de närmaste fyra åren väntas, som sagt, ytterligare 600 000 immigranter till Israel. Omfattande och detaljerade planer har uppgjorts för deras överföring till jordbruk, industri, byggnadsverksamhet, kommunikationsväsende och andra grenar av landets näringsliv. För denna utplacering och konsolidering kommer att erfordras 550 milj. israeliska pund eller 7 770 000 000 svenska kronor.

Varifrån skaffa dessa pengar? Våra israeliska vänner stack inte under stol med att endast en ringa del av det erforderliga kapitalet kan resas inom landet via beskattningen eller genom inhemska lån. Det ojämförligt mesta måste komma utifrån. USA synes vara den dominerande källan i fråga om lån och gåvor.

Den tvåtusenåriga drömmen.

I denna summariska skildring av den svenska riksdagsdelegationens erfarenheter av det veckolånga besöket i den på en gång så unga och så gamla staten Israel har de politiska aspekterna lämnats åsido. Naturligtvis är läget här liksom överallt i Främre Orienten labilt. Med Jordan råder fortfarande formellt krigstillstånd. Den etablerade vapenvilan, som inom parentes bland annat betyder en delning av Jerusalem praktiskt taget på mitten och lägger Betlehem i arabernas hand, har alltjämt icke åtföljts av någon verklig fred. Den israeliska försvarsmakten står med gevär för fot.

På ledande håll upprepade man dock ständigt för oss sin redobogenhet att söka medverka till en varaktig fred med araberna. Målet för den israeliska statsledningen är att skapa en tryggad tillflykt för de trosfränder, som nu samlas från jordens alla hörn i hopp om att äntligen få se judarnas mer än tvåtusenåriga dröm om återkomsten till Löftets land gå i uppfyllelse.